

Cybersecurity and Law

2026 Nr 1(15)

DOI: 10.35467/cal/222403

Polityka państwa w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa ekologicznego współczesnemu i przyszłym pokoleniom

State Policy For Ensuring Ecological Security For Contemporary And Future Generations

Mirosław KARPIUK

Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie

ORCID: 0000-0001-7012-8999

E-mail: miroslaw.karpiuk@uwm.edu.pl

Streszczenie

Jedną z dziedzin bezpieczeństwa państwa jest bezpieczeństwo ekologiczne, które jest na tyle ważne, że kwestie jego zapewnienia porusza ustrojodawca. Obowiązek zapewnienia bezpieczeństwa ekologicznego wymusza na organach państwa kompleksowe działania mające zapewnić środowisku właściwą ochronę. Nie chodzi tutaj tylko o bieżącą politykę ekologiczną, ale długofalową, pozwalającą na korzystanie ze środowiska w stanie co najmniej takim samym przyszłym pokoleniom. Dbać o środowisko muszą nie tylko organy władzy publicznej, ale też obywatele i przedsiębiorcy. Warto też zwrócić uwagę na zasadę zrównoważonego rozwoju, która wymusza odpowiedzialne podejście do środowiska, zwłaszcza w kontekście prowadzenia działalności gospodarczej.

Słowa kluczowe

bezpieczeństwo ekologiczne, ochrona środowiska, zrównoważony rozwój

Abstract

One of the areas of state security is ecological security, which is so important that the legislature addresses its assurance. The obligation to ensure ecological security requires state authorities to take comprehensive measures to ensure adequate environmental protection. This is not just about current environmental policy, but also about long-term policies that ensure the continued use of the environment in at least the same condition for future generations. Not only public authorities, but also citizens and businesses must care for the environment. It is also worth noting the principle of sustainable development, which requires a responsible approach to the environment, especially in the context of business activity.

Keywords

ecological security, environmental protection, sustainable development

Wstęp

Istnienie zdrowego środowiska jest jedną z ważniejszych wartości konstytucyjnych¹. Współcześnie bardzo wzrasta znaczenie ochrony środowiska, nie tylko ze względu na jego piękno i walory turystyczne, ale również z uwagi na potrzebę zapewnienia społeczeństwu odpowiednich, a zatem zdrowych warunków życia i wypoczynku. Zagrożenie środowiska naturalnego, a co jest z tym związane i zdrowia społeczeństwa osiągnęło wysoki stopień. Podejmowane działania wiele już zmieniły w tej dziedzinie, niemniej jednak potrzeby są dużo większe, co wymaga określenia przez państwo właściwej polityki i konsekwentnej jej realizacji².

Na państwie spoczywa obowiązek zapewnienia bezpieczeństwa ekologicznego nie tylko obecnemu, ale również przyszłym pokoleniom, w związku z czym, polityka w tym zakresie musi być długofalowa. Organy władzy publicznej nie mogą tylko reagować na bieżące zagrożenia środowiska, gdyż muszą brać pod uwagę również jego stan w przyszłości.

Polityka ochrony środowiska to zespół działań, które mają na celu stworzenie warunków niezbędnych do realizacji ochrony środowiska, w zgodzie z zasadą zrównoważonego rozwoju³.

Polityka ekologiczna państwa powinna określać cele i priorytety ekologiczne. Cele te nie mają jednakowego znaczenia, skoro ustawodawca zakłada, że w polityce ekologicznej państwa powinny być też określone priorytety ekologiczne, w związku z czym dopuszczalne jest wartościowanie poszczególnych celów i wskazywanie, które z nich z punktu widzenia ochrony środowiska są najistotniejsze, a które mniej istotne⁴. Polityka ekologiczna państwa stanowi akt planowania⁵.

Zapewnienie bezpieczeństwa ekologicznego jako obowiązek państwa i obywateli

Ustrojodawca wyraźnie wskazuje, że władze publiczne mają prowadzić taką politykę, która zapewnia bezpieczeństwo ekologiczne współczesnemu i przyszłym pokoleniom⁶. Jako bezpieczeństwo ekologiczne należy rozumieć uzyskanie takiego stanu środowiska, który pozwala na bezpieczne przebywanie w tym środowisku oraz umożliwia korzystanie z tego środowiska w sposób zapewniający rozwój człowieka⁷. Bezpieczeństwo ekologiczne będzie zatem takim kształtowaniem środowiska zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju, które pozwoli na korzystanie z niego nie tylko obecnemu, ale też przyszłym

¹ L. Garlicki, M. Derlatka [w:] L. Garlicki, M. Zubik (red.), Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz, t. II, Warszawa 2016, Lex/el.

² W. Skrzydło, Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz, Warszawa 2013, Lex/el.

³ Art. 13 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (t.j. Dz.U. z 2025 r. poz. 647 ze zm.) - dalej u.p.o.ś.

⁴ Z. Bukowski, J. Ciechanowicz-McLean, B. Rakoczy, Prawo ochrony środowiska. Komentarz, Warszawa 2007, Lex/el.

⁵ Z. Bukowski, E.K. Czech, B. Rakoczy, Prawo ochrony środowiska. Komentarz, Warszawa 2013, Lex/el.

⁶ Art. 74 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U. z 1997 r. nr 78, poz. 483 ze zm.).

⁷ Wyrok WSA z 19.03.2010 r., VII SA/Wa 1920/08, Lex nr 607034.

pokoleniom. Będzie obejmowało zarówno ochronę środowiska, jak też jego poprawę.

Ochrona środowiska jest obowiązkiem władz publicznych, co wprost wynika z art. 74 ust. 2 Konstytucji RP. Ustrojodawca nie wskazuje, które władze publiczne mają chronić środowisko, zatem należy przyjąć, że każdy organ władzy publicznej ma taki obowiązek, oczywiście w zakresie swojej właściwości.

Polityka państwa w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa ekologicznego współczesnemu i przyszłym pokoleniom musi uwzględniać ochronę środowiska, jako podstawowy element tego bezpieczeństwa i obowiązek władz publicznych.

Ochrona środowiska w art. 3 pkt 13 u.p.o.ś. jest definiowana jako podjęcie lub zaniechanie działań, umożliwiające zachowanie, czy też przywracanie równowagi przyrodniczej. Ochrona ta polega w szczególności na: 1) racjonalnym kształtowaniu środowiska i gospodarowaniu zasobami środowiska zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju; 2) przeciwdziałaniu zanieczyszczeniom; 3) przywracaniu elementów przyrodniczych do stanu właściwego. Zdefiniowana w tym przepisie ochrona środowiska ma bardzo szeroki zakres przedmiotowy obejmujący zarówno sprawy bezpośrednio dotyczące ochrony środowiska, jak i tylko z jego ochroną związane. Użyty przez ustawodawcę zwrot środowisko ma szersze znaczenie pojęciowe niż przyroda. Według definicji legalnej środowisko obejmuje też elementy przyrodnicze przekształcone przez człowieka. Następnym tak szerokiego ujęcia ochrony środowiska jest fakt, że liczba spraw mieszczących się w tej kategorii jest bardzo duża⁸. Określając zakres przedmiotowy pojęcia ochrona środowiska ustawodawca używa zwrotu „w szczególności”, który wskazuje na otwarty katalog działań mających umożliwić zachowanie równowagi przyrodniczej⁹.

Środowisko według art. 3 pkt 39 u.p.o.ś. to ogół elementów przyrodniczych, w tym również przekształconych w wyniku działalności człowieka, a w szczególności powierzchnia ziemi, kopaliny, wody, powietrze, krajobraz, klimat oraz pozostałe elementy różnorodności biologicznej, a także wzajemne oddziaływania pomiędzy tymi elementami.

Według art. 31 ust. 3 Konstytucji RP ograniczenia w zakresie korzystania z konstytucyjnych wolności i praw mogą być ustanawiane tylko w ustawie i tylko wtedy, gdy są konieczne w demokratycznym państwie m.in. dla ochrony środowiska, przy czym ograniczenia te nie mogą naruszać istoty wolności i praw¹⁰. Ochrona środowiska może zatem stanowić przesłankę ograniczenia korzystania z konstytucyjnych wolności i praw, ale tylko wtedy gdy w danych okolicznościach stanowi wartość oczywiście ważniejszą od ograniczanej. Nie można automatycznie stawiać ochrony środowiska jako podstawowego elementu bezpieczeństwa ekologicznego nad wolnościami i prawami jednostki.

Władze publiczne są zobowiązane do zapobiegania negatywnym dla zdrowia skutkom degradacji środowiska. Obowiązek ten wynika z art. 68 ust. 4

⁸ Wyrok WSA z 4.12.2013 r., II SA/Ke 920/13, Lex nr 1426855.

⁹ M. Roliński, Ewolucja pojęcia prawnego „środowisko” i „ochrona środowiska”, „Studia Iuridica Lublinensia” 2005, nr 6, s. 163.

¹⁰ Warunkiem formalnym zgodnego z Konstytucją RP ograniczenia wolności praw obywateli jest ustanowienie ich tylko w ustawie, co oznacza, że prawnie niedopuszczalne jest przeniesienie przez ustawodawcę na władzę wykonawczą kompetencji do stanowienia przepisów ograniczających wolności i prawa obywateli gwarantowanych ustawą zasadniczą. Wyrok NSA z 8.09.2021 r., II GSK 1010/21, Lex nr 3241105.

Konstytucji RP. Przedmiotem ochrony konstytucyjnej pozostaje zatem zdrowie publiczne¹¹. Prawo do życia w czystym środowisku stanowi też dobro osobiste¹².

Rzeczpospolita Polska, co wynika z art. 5 Konstytucji RP, zapewnia ochronę środowiska, kierując się zasadą zrównoważonego rozwoju. Należy podkreślić, że jeżeli w ramach urzeczywistnienia dobra wspólnego jest miejsce dla ochrony środowiska, to jednak jej realizacja przekracza możliwości jednego państwa. Działania w zakresie ekologii zależą zarówno od aktywności państw, jak i różnego rodzaju organizacji w skali globalnej¹³. Zasada zrównoważonego rozwoju pełni głównie rolę dyrektywy wykładni. Jeżeli pojawiają się wątpliwości co do zakresu i rodzaju obowiązków, a także sposobu ich realizacji należy posilkować się zasadą zrównoważonego rozwoju. W związku z czym pełni ona rolę podobną do zasad współżycia społecznego czy społeczno-gospodarczego przeznaczenia w prawie cywilnym. W pierwszej kolejności do uwzględniania zasady zrównoważonego rozwoju zobowiązany jest ustawodawca w procesie stanowienia prawa, ale też tę zasadę powinny mieć na uwadze organy, które stosują prawo. Niekiedy stan faktyczny wymaga rozważenia oraz wyważenia rozwiązań korzystniejszych, stosując zasadę zrównoważonego rozwoju¹⁴. W polskim systemie prawnym nie ustanowiono zasady prymatu ochrony środowiska nad innymi wartościami. Uwzględnianie kwestii ochrony środowiska determinuje zasada zrównoważonego rozwoju określona w art. 5 Konstytucji RP. Według tej zasady organ administracji orzekający w sprawie powinien mieć na uwadze także uwarunkowania związane z rozwojem społeczno-gospodarczym¹⁵.

Zrównoważony rozwój to według art. 3 pkt 50 u.p.o.ś., taki rozwój społeczno-gospodarczy, w którym następuje proces integrowania działań politycznych, gospodarczych i społecznych, z zachowaniem równowagi przyrodniczej, a także trwałości podstawowych procesów przyrodniczych, którego celem jest zagwarantowanie możliwości zaspokajania podstawowych potrzeb poszczególnych społeczności lub obywateli zarówno współczesnego pokolenia, jak i przyszłych pokoleń. Zrównoważony rozwój oznacza stabilny wzrost gospodarczy, który jest powiązany z racjonalną gospodarką zasobami środowiskowymi i respektowaniem praw człowieka¹⁶.

W przypadku bezpieczeństwa ekologicznego ważny jest też dostęp do informacji o stanie i ochronie środowiska. Prawo do takich informacji przyznaje każdemu art. 74 ust. 3 Konstytucji RP. Polityka prowadzona w zakresie bezpieczeństwa ekologicznego musi uwzględniać prawo do informacji o stanie i ochronie środowiska.

Władze publiczne mają obowiązek udostępniania każdemu informacji o środowisku i jego ochronie, które są informacjami znajdującymi się w posiadaniu władz publicznych lub informacjami przeznaczonymi dla władz publicznych, w zakresie, w jakim nie dotyczy to ich działalności ustawodawczej, a w przypadku sądów i trybunałów – działalności orzeczniczej. Mają one również obowiązek udzielania niezbędnej pomocy i wskazówek przy wyszukiwaniu

¹¹ Wyrok WSA z 22.04.2020 r., VII SA/Wa 2763/19, Lex nr 3091746.

¹² Uchwała SN z 28.05.2021 r., III CZP 27/20, OSNC 2021, nr 11, poz. 72.

¹³ K. Complak [w:] M. Haczkowska (red.), Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz, Warszawa 2014, Lex/el.

¹⁴ Wyrok WSA z 25.03.2009 r., II SA/Go 825/08, Lex nr 526352.

¹⁵ Wyrok WSA z 23.06.2009 r., IV SA/Wa 1269/08, Lex nr 564009.

¹⁶ Polityka ekologiczna państwa 2030 – strategia rozwoju w obszarze środowiska i gospodarki wodnej, Warszawa 2019, s. 12 – stanowiąca załącznik do uchwały Rady Ministrów z dnia 16 lipca 2019 r. w sprawie przyjęcia „Polityki ekologicznej państwa 2030 – strategii rozwoju w obszarze środowiska i gospodarki wodnej” (M.P. z 2019 r. poz. 794).

informacji o środowisku i jego ochronie¹⁷. Obowiązkiem udostępnienia objęte są dwa rodzaje informacji. Takie, które znajdują się w posiadaniu organu, jak też takie, które są dla niego przeznaczone. Z takiego ujęcia przedmiotowego prawa do informacji o środowisku i jego ochronie wynikają określone konsekwencje. Organ nie musi udostępniać wszystkich informacji o środowisku i jego ochronie, a tylko takie, które ma lub które są dla niego przeznaczone. W związku z czym prawodawca nie przyjął tu modelu regulacji, że każdy organ udostępnia każdą informację¹⁸.

Na rzecz bezpieczeństwa ekologicznego działają nie tylko podmioty publiczne, lecz także obywatele. Jak stanowi art. 74 ust. 4 Konstytucji RP władze publiczne wspierają działania obywateli na rzecz ochrony, jak też poprawy stanu środowiska. Obowiązek wspierania działań obywateli na rzecz ochrony i poprawy stanu środowiska powinien być realizowany zarówno w obszarze stanowienia prawa, jak również jego stosowania prawa. W związku z czym państwo powinno stworzyć regulacje ustawowe umożliwiające obywatelom podejmowanie tego rodzaju działań, jak też wspomagać ich w ich bieżącej działalności¹⁹. Wsparcie władzy publicznej obejmujące działania obywateli na rzecz ochrony i poprawy stanu środowiska musi znaleźć odzwierciedlenie w prowadzonej przez państwo polityce na rzecz zapewnienia bezpieczeństwa ekologicznego.

Ustrojodawca w art. 86 Konstytucji RP stanowi, że każdy jest zobowiązany do dbałości o stan środowiska i ponosi odpowiedzialność za spowodowane przez siebie jego pogorszenie. W art. 86 Konstytucji RP nakłada się na każdego jednocześnie obowiązek dbałości o stan środowiska, jak też odpowiedzialność, w przypadku gdy swoim postępowaniem, zachowaniem przyczynia się do jego pogorszenia. Każdy, komu zagraża szkoda w wyniku bezprawnego oddziaływania na środowisko może żądać od sprawcy przywrócenia stanu zgodnego z prawem, a także zaprzestania działalności zagrażającej środowisku²⁰.

Zapewnienie bezpieczeństwa ekologicznego współczesnemu i przyszłym pokoleniom jest realizowane w ramach polityki ekologicznej państwa, której cele to: 1) zrównoważone gospodarowanie wodami, w tym zapewnienie dostępu do czystej wody dla społeczeństwa i gospodarki oraz osiągnięcie dobrego stanu wód; 2) likwidacja źródeł emisji zanieczyszczeń do powietrza lub istotne zmniejszenie ich oddziaływania; 3) ochrona powierzchni ziemi, w tym gleb; 4) przeciwdziałanie zagrożeniom środowiska oraz zapewnienie bezpieczeństwa biologicznego, jądrowego i ochrony radiologicznej; 5) zarządzanie zasobami dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego, w tym ochrona i poprawa stanu różnorodności biologicznej i krajobrazu; 6) wspieranie wielofunkcyjnej i trwale zrównoważonej gospodarki leśnej; 7) gospodarka odpadami w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym; 8) zarządzanie zasobami geologicznymi poprzez opracowanie i wdrożenie polityki surowcowej państwa; 9) wspieranie wdrażania ekoinnowacji; 10) przeciwdziałanie zmianom klimatu; 11) adaptacja do zmian klimatu oraz zarządzanie ryzykiem klęsk żywiołowych; 12) edukacja

¹⁷ Art. 8 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (t.j. Dz.U. z 2024 r. poz. 1112 ze zm.).

¹⁸ B. Rakoczy, Ustawa o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko. Komentarz, Warszawa 2010, Lex/el.

¹⁹ M. Florczak-Wątor [w:] P. Tuleja (red.), Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz, Warszawa 2023, Lex/el.

²⁰ Wyrok NSA z 13.03.2014 r., II OSK 2500/12, Lex nr 1488168.

ekologiczna, w tym kształtowanie wzorców zrównoważonej konsumpcji; 13) usprawnienie systemu kontroli i zarządzania ochroną środowiska oraz doskonalenie systemu finansowania²¹.

Polityka prowadzona w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa ekologicznego musi uwzględniać szczególne zagrożenia, w tym katastrofy naturalne lub awarie techniczne. Dla zapobieżenia skutkom katastrof naturalnych lub awarii technicznych noszących znamiona klęski żywiołowej oraz w celu ich usunięcia można wprowadzić stan klęski żywiołowej²². Tego rodzaju zagrożenia mogą wywoływać też zdarzenia w cyberprzestrzeni²³.

Ustawodawca (w art. 3 ust. 1 pkt 1-3 u.s.k.ż.) definiuje: 1) klęskę żywiołową jako katastrofę naturalną lub awarię techniczną, których skutki zagrażają życiu lub zdrowiu dużej liczby osób, mieniu w wielkich rozmiarach albo środowisku na znacznych obszarach, a pomoc i ochrona mogą być skutecznie podjęte tylko przy zastosowaniu nadzwyczajnych środków, we współdziałaniu różnych organów i instytucji, a także specjalistycznych służb i formacji działających pod jednolitym kierownictwem; 2) katastrofę naturalną jako zdarzenie, które jest związane z działaniem sił natury, w szczególności wyładowania atmosferyczne, wstrząsy sejsmiczne, silne wiatry, intensywne opady atmosferyczne, długotrwałe występowanie ekstremalnych temperatur, osuwiska ziemi, pożary, susze, powodzie, zjawiska lodowe na rzekach i morzu oraz jeziorach i zbiornikach wodnych, masowe występowanie szkodników, chorób roślin lub zwierząt, bądź też chorób zakaźnych ludzi albo też działanie innego żywiołu; 3) awarię techniczną jako gwałtowne, nieprzewidziane uszkodzenie, bądź też zniszczenie obiektu budowlanego, urządzenia technicznego lub systemu urządzeń technicznych powodujące przerwę w ich używaniu lub utratę ich właściwości.

Zakończenie

Ustrojodawca w art. 74 Konstytucji RP czyni zdrowe środowisko jedną z wartości konstytucyjnych, która została objęta troską państwa i jego obywateli. Ochrona środowiska jest nie tylko zadaniem państwa, z którym związane są konkretne obowiązki spoczywające na organach władzy publicznej, ale też konstytucyjnym obowiązkiem jednostki oraz przesłanką ograniczania jej praw i wolności. Konstytucja RP nie przyznaje obywatelom prawa do czystego i zdrowego środowiska jako prawa podmiotowego, ponieważ zagwarantowanie takiego prawa pozostaje poza możliwościami państwa²⁴.

²¹ Polityka ekologiczna..., s. 11-12.

²² Art. 2 ustawy z dnia 18 kwietnia 2002 r. o stanie klęski żywiołowej (t.j. Dz.U. z 2025 r. poz. 112), dalej u.s.k.ż. W zakresie stanu klęski żywiołowej zobacz: M. Czuryk, Activities of the Local Government During a State of Natural Disaster, „Studia Iuridica Lublinensia” 2021, nr 4.

²³ W zakresie zagrożeń w cyberprzestrzeni zobacz także: M. Nowikowska, Building a resilient data ecosystem in higher education – a strategic approach to information management in cyberspace, „Cybersecurity and Law” 2025, nr 2; K. Kaczmarek, Nordic Countries in the Face of Digital Threats, „Cybersecurity and Law” 2024, nr 1; K. Chałubińska-Jentkiewicz, M. Nowikowska, Podmioty zaangażowane w politykę zapewnienia bezpieczeństwa sieci i systemów informatycznych w świetle dyrektywy NIS 2 (cz. 2), „Cybersecurity and Law” 2024, nr 2; K. Kaczmarek, Digital Competencies of the General Public and the State’s Vulnerability to Cyberspace Threats, [w:] The Public Dimension of Cybersecurity, M. Karpiuk, J. Kostrubiec (red.), Maribor 2022; M. Karpiuk, Organisation of the National System of Cybersecurity: Selected Issues, „Studia Iuridica Lublinensia” 2021, nr 2.

²⁴ M. Florczak-Wątor [w:] P. Tuleja (red.), Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz, Warszawa 2023, Lex/el.

Zadaniem polityki ekologicznej jest zapewnienie bezpieczeństwa ekologicznego państwa, co powinno znaleźć odzwierciedlenie w odpowiednich strukturach zarządzania państwem na szczeblu krajowym, wojewódzkim i lokalnym, a także w takim podziale kompetencji i zadań, który pozwoli na to, aby cele na każdym szczeblu zarządzania były wyznaczane w oparciu o rozpoznanie potrzeb, zaś środki do ich osiągnięcia były dobierane z uwzględnieniem kryteriów efektywności ekologicznej i ekonomicznej. Istotne znaczenie w osiągnięciu celów polityki ekologicznej mają jednostki samorządu terytorialnego. W zakresie ich właściwości leży racjonalne planowanie zagospodarowania przestrzennego, które pomaga chronić ludność przed zanieczyszczeniami powietrza i hałasem, suszami i powodzią, a także stratami przez nie powodowanymi, jak również przyrodę przed nadmierną ingerencją²⁵.

Wyzwaniem dla bezpieczeństwa w zmieniającym się środowisku naturalnym jest to, że zmiany te następują bardzo szybko i bywają nieodwracalne. Otoczenie człowieka zmienia się w każdym aspekcie, a wyjściem wydaje się wykorzystanie nauki do adaptacji w nowej rzeczywistości, do której ludzkość nie jest ewolucyjnie przystosowana²⁶.

Bibliografia

Akty prawne

- Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U. z 1997 r. nr 78, poz. 483 ze zm.).
- Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (t.j. Dz.U. z 2025 r. poz. 647 ze zm.).
- Ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (t.j. Dz.U. z 2024 r. poz. 1112 ze zm.).
- Uchwała Rady Ministrów z dnia 16 lipca 2019 r. w sprawie przyjęcia „Polityki ekologicznej państwa 2030 – strategii rozwoju w obszarze środowiska i gospodarki wodnej” (M.P. z 2019 r. poz. 794).

Orzeczenia

- Uchwała SN z 28.05.2021 r., III CZP 27/20, OSNC 2021, nr 11, poz. 72.
- Wyrok NSA z 13.03.2014 r., II OSK 2500/12, Lex nr 1488168.
- Wyrok NSA z 8.09.2021 r., II GSK 1010/21, Lex nr 3241105.
- Wyrok WSA z 19.03.2010 r., VII SA/Wa 1920/08, Lex nr 607034.
- Wyrok WSA z 22.04.2020 r., VII SA/Wa 2763/19, Lex nr 3091746.
- Wyrok WSA z 23.06.2009 r., IV SA/Wa 1269/08, Lex nr 564009.
- Wyrok WSA z 25.03.2009 r., II SA/Go 825/08, Lex nr 526352.
- Wyrok WSA z 4.12.2013 r., II SA/Ke 920/13, Lex nr 1426855.

Literatura

- Bukowski Z., Ciechanowicz-McLean J., Rakoczy B., Prawo ochrony środowiska. Komentarz, Warszawa 2007.
- Bukowski Z., Czech E.K., Rakoczy B., Prawo ochrony środowiska. Komentarz, Warszawa 2013.

²⁵ Polityka ekologiczna..., s. 12.

²⁶ K. Kaczmarek, Wpływ zmian klimatycznych na bezpieczeństwo, „Journal of Modern Science” 2024, nr 4, s. 425.

- Chałubińska-Jentkiewicz K., Nowikowska M., Podmioty zaangażowane w politykę zapewnienia bezpieczeństwa sieci i systemów informatycznych w świetle dyrektywy NIS 2 (cz. 2), „Cybersecurity and Law” 2024, nr 2.
- Czuryk M., Activities of the Local Government During a State of Natural Disaster, „Studia Iuridica Lublinensia” 2021, nr 4.
- Garlicki L., Zubik M. (red.), Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz, t. II, Warszawa 2016.
- Haczkowska M. (red.), Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz, Warszawa 2014.
- Kaczmarek K., Digital Competencies of the General Public and the State’s Vulnerability to Cyberspace Threats, [w:] The Public Dimension of Cybersecurity, M. Karpiuk, J. Kostrubiec (red.), Maribor 2022.
- Kaczmarek K., Nordic Countries in the Face of Digital Threats, „Cybersecurity and Law” 2024, nr 1.
- Kaczmarek K., Wpływ zmian klimatycznych na bezpieczeństwo, „Journal of Modern Science” 2024, nr 4.
- Karpiuk M., Organisation of the National System of Cybersecurity: Selected Issues, „Studia Iuridica Lublinensia” 2021, nr 2.
- Nowikowska M., Building a resilient data ecosystem in higher education – a strategic approach to information management in cyberspace, „Cybersecurity and Law” 2025, nr 2.
- Rakoczy B., Ustawa o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko. Komentarz, Warszawa 2010.
- Roliński M., Ewolucja pojęcia prawnego „środowisko” i „ochrona środowiska”, „Studia Iuridica Lublinensia” 2005, nr 6.
- Skrzydło W., Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz, Warszawa 2013.
- Tuleja P. (red.), Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz, Warszawa 2023.